

סוציולוגיה

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12×1)	—	12 נקודות
פרק שני	—	(22×2)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(22×2)	—	44 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) כדי להסביר מושג אין להשתמש במושג עצמו, אלא במושגים אחרים.

(2) יש להשתמש במושגים ובמונחים מתחום הסוציולוגיה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך בעמוד הבא

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (12 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

באפריל 2013 אישרה ממשלת ישראל את הסכם "השמים הפתוחים". לפי ההסכם, חברות תעופה זרות רשאיות להגדיל את מספר הטיסות לישראל וממנה. מדיניות זו מוזילה את מחירי הטיסות ומרחיבה את מגוון יעדי הטיסות. ועדי העובדים של חברות התעופה הישראליות יצאו למאבק נגד החלטה זו של הממשלה והכריזו על שביתה.

1. הסבר את המאבק המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים מוגישה הקונפליקט.
2. הסבר את האירוע המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים מן הגישה הפונקציונליסטית.

פרק שני (44 נקודות)

ענה על שתים מן השאלות 3-6 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. נערים ונערות משכונות מצוקה עובדים בשעות אחר-הצהריים ומשפרים את מעמדם החברתי-כלכלי.
- א. הסבר את המושגים "סטטוס הישגי" ו"סטטוס שיוכי", והדגם אותם מן הפתיח. (12 נקודות)
- ב. הצג את התאוריה של קולי. בתשובתך ציין את שלושת השלבים בתאוריה. (10 נקודות)
4. הצלחה בלימודים מביאה לידי סנקציות חברתיות.
- א. הסבר את המושג "סנקציה".
- הצג שני סוגים של סנקציות, והדגם כל אחד מסוגי הסנקציות שהצגת. (12 נקודות)
- ב. מן המאמר "החידה הסינגפורית", מאת ג' וימן וב' נבו, אפשר להסיק כי השקעה רבה בחינוך תורמת להישגים גבוהים במתמטיקה ובמדעים.
- האם אתה מסכים עם טענה זו? בסס את תשובתך על המאמר. (10 נקודות)

5. לרגל "יום הקשיש" בשנת 2014, פורסם כי תוחלת החיים של הנשים בישראל גבוהה מזו של הגברים.

א. מהי "קטגוריה חברתית"? האם הקשישים בישראל הם קטגוריה חברתית?

נמק את תשובתך.

(10 נקודות)

ב. האם הכתוב בפתיח תואם את הנתונים בטבלה שלפניך?

בסס את תשובתך על נתונים מן הטבלה.

(12 נקודות)

תוחלת החיים של בני 65 ומעלה, לפי מין וגיל, בשנת 2013
(באחוזים)

גיל / מין	בני 65+	בני 75+	בני 85+
גברים	43.9	41	37.4
נשים	56.1	59	62.6
סה"כ	100	100	100

(מתוך אתר הלמ"ס http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201411261)

6. מפגשים בין בני נוער מתרבויות-משנה שונות הם חלק מן התכנית של משרד החינוך

"האחר הוא אני", שמתמקדת בקבלת השונה והאחר.

א. ציין והסבר שני סוגים של מדיניות כלפי תרבויות-משנה: סוג אחד של מדיניות שהתכנית

מבטאת את ערכיה, וסוג אחד של מדיניות שהתכנית אינה מבטאת את ערכיה.

נמק את בחירותיך. (12 נקודות)

ב. על פי "תאוריית המגע של אלפורט", ציין והסבר שני תנאים שצריכים להתקיים כדי

להפחית עוינות בין קבוצות. (10 נקודות)

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 7-10 שאחריו.

תרבות המסכים

(מעובד על פי המאמר "WEST POINT דופקים בדלת – מפקדי המסכים",
ת' ליאון, אנתרופולוג יישובי, מכון אתוס, ספטמבר 2009,
ועל פי המאמר "דפוסי היכרויות באינטרנט בישראל", ש' רודין וע' אלמוג,
מן האתר: [ynet.co.il](http://www.ynet.co.il) ישראל – המדריך לחברה הישראלית, אוגוסט 2010)

"תרבות המסכים" משפיעה כיום על אינטראקציות בין בני אדם, על זוגיות, על תפיסות מגדריות וכן בתחומים רבים נוספים. צעירים ומבוגרים מבלים חלק נכבד מזמנם מול ארבעה סוגים של מסכים: טלוויזיה, מחשב, טלפון סלולרי וקונסולות משחקים למיניהן. החשיפה הפעילה למסכים מתחילה בילדות. בגיל בית הספר היסודי ובגילאי חטיבת הביניים והתיכון הצעירים מבלים שעות רבות מול מסכים. בעת החופשות מבית הספר חשיפה זו גדלה אף יותר. לרוב הצעירים בחטיבת הביניים ובבית הספר התיכון יש טלפונים סלולריים המאפשרים להם לגלוש באינטרנט.

הורים מעודדים את ילדיהם להשתמש במסכים, ורוכשים עבורם את אמצעי הטכנולוגיה החדשים ביותר. ההורים אף משמשים לילדיהם מודל לחיקוי. ההורים מבלים בביתם שעות רבות מול הטלוויזיה והמחשב, ומעדיפים לנהל שיחות בטלפונים הסלולריים על פני אינטראקציה עם ילדיהם. על פי מחקרים, ההורים בני ימינו משוחחים עם ילדיהם לא יותר מרבע שעה בשבוע. כללית, הצעירים אינם זוכים לכמות מספקת של אינטראקציות בין-אישיות, ויש חשש שלא יפתחו מיומנויות תקשורת מספקות.

תרבות המסכים משפיעה על המבוגרים. בעידן הגלובליזציה העולם הגדול נעשה כפר קטן, ומקומו הפיזי של האדם אינו חשוב, כבעבר. בעידן זה האינטרנט מסייע להכיר אנשים ממקומות רחוקים, ומשרת מיליונים לקניות, לבידור ולאינטראקציות חברתיות.

דוגמה בולטת למהפכה שחולל האינטרנט היא תחום ההיכרויות. בחברה המערבית המודרנית מציאת בן זוג נחשבת לפעילות פרטית לחלוטין. הפגישה בין בני הזוג מתרחשת במקרה, ומיסוד הקשר הזוגי תלוי באחריותו ובכישוריו האישיים של הפרט. שיטות השידוך שהיו נהוגות בעבר נעשו שוליות, ואת תפקידן ממלא היום במידה רבה האינטרנט. האינטרנט מאפשר לקשור קשרים רומנטיים, ומסייע בשבירת נורמות מגדריות. באמצעות האינטרנט נשים יכולות ליזום קשרים עם גברים ולשבור את סטראוטיפ "האישה הממתנה". יש הטוענים כי האינטרנט יוצר אשליה כאילו יש מבחר בלתי מוגבל של בני זוג פוטנציאליים, ובכך הוא משפיע על העלייה בגיל הנישואים.

כרטיסי הביקור (הפרופילים) של הגולשים באתרי ההיכרויות באינטרנט הם אמצעי הזיהוי הראשוני של הגולשים, המאפשרים להם להתודע זה לזה. כל גולש הפותח כרטיס בוחר לו שם (כינוי/ניק), ומציין בכרטיס תכונות אופי ותכונות פיזיות – גובה, משקל, צבע עיניים, וכן אפיונים נוספים, כמו השכלה, זיקה לדת, מצב משפחתי ועיסוק. מידע זה מסייע לגולשים לחפש בני זוג, וכן משמש אותם לצרכים חברתיים נוספים. מילדות עד בגרות תרבות המסכים היא חלק בלתי נפרד מחיי האזרחים בעולם בן זמננו.

המשך בעמוד 5

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 22 נקודות).
בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).
כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, לא די להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע לנדרש בשאלה.

7. א. הסבר מהי זהות־משנה, והדגם מן הקטע זהות־משנה. (11 נקודות)
ב. הסבר מהי גלובליזציה. הדגם מן הקטע את תופעת הגלובליזציה. (11 נקודות)
8. א. הסבר מהו סוכן חברות. הדגם מן הקטע את ההשפעה של האינטרנט כסוכן חברות. (10 נקודות)
ב. נסח השערת מחקר שתעסוק במרכזיות של האינטרנט בחיי הצעירים. ציין מהו המשתנה התלוי ומהו המשתנה הבלתי תלוי בהשערה שניסחת. (12 נקודות)
9. א. הסבר והדגם מן הקטע אחד מן המושגים: "מגדר", "סטראוטיפ". (12 נקודות)
ב. הסבר מהי "בעיה חברתית", והדגם מן הקטע בעיה חברתית אחת. (10 נקודות)
10. א. ציין והצג סביבה חברתית אחת על פי התאוריה האקולוגית של ברופנברג, והדגם מן הקטע את ההשפעה של תרבות המסכים בסביבה שהצגת. (12 נקודות)
ב. החוקרים מבחינים בין טיפוסים חברות על פי הרמה הטכנולוגית שלהן. ציין והסבר מהו טיפוס החברה המוצג בקטע. ציין והסבר טיפוס חברה אחד נוסף. (10 נקודות)

בהצלחה!